

DE PURITEINSE TUINEN

Een les uit het verleden, een taak voor vandaag

Deze week zag ik op de BBC een interessant programma over de aanleg van tuinen. Niet door professionals, maar door de eigenaar zelf. Totaal verwilderde stukjes grond werden omgetoverd in paradijselijke creaties. Vaak werd er behoorlijk wat geld aan gepend, maar vooral de hoeveelheid werk die dit vroeg, was indrukwekkend. Voordat er een nieuwe tuin kon worden aangelegd moesten er eerst oude wortels worden uitgegraven, massa's onkruid worden verwijderd en stenen en rommel worden opgeruimd. Pas dan kon er opnieuw geplant worden. Het resultaat was verbluffend.

Grote delen van onze Europese kerkgeschiedenis lijken erg op wat er in deze documentaire te zien was. Laten we het even langslopen, want er zijn veel belangrijke lessen uit te trekken.

De late Middeleeuwen kenmerkten zich door een totale verwildering van de christelijke tuin. Men was het noorden volledig kwijt. De enkele gezonde plantjes die er nog groeiden, waren overwoekerd en aan het oog onttrokken door de dorens en distels van buitenbijbelse tradities en gedachtengoed. Het zou veel werk vragen om deze wildernis nog te veranderen in een bijbelse tuin, een plaats waar opnieuw veel goed zaad in veel goede grond zou kunnen vallen.

Dat enorme werk begon in de 15de eeuw. Op steeds meer plekken in Europa sloegen moedige mannen de spade in de grond. De wortels van de religieuze leugens werden blootgelegd. Het was de periode van de botte bijl. En dat was nodig. Want het kwaad was diepgeworteld en had zijn bittere vrucht wijd verbreid.

De hele wildernis verwijderen was onmogelijk. Er zal nu eenmaal altijd onkruid tussen het koren blijven groeien. Maar zodra er een stuk grond geschoond was en er genoeg zuivere aarde beschikbaar was, werden de bijbelse zaadjes geplant. Niet zomaar wat bloemetjes die weer snel zouden verwelken, maar stevige planten. Sola-planten. De planten met exotische namen als Sola Scriptura, Sola Fide, Sola Gratia, Sola Christos en Sola Deo Gloria. Soorten die toen al bijna uitgestorven waren.

Het zaad van deze gezonde planten werd diep in de Europese grond gezaaid. En zij hebben hun vruchten voortgebracht. Plots ontsproten er uit deze zaden kerken en gemeenschappen die op hun beurt hun zaad weer in de aarde lieten vallen.

De meest bekende groep van nazaten zijn de Puriteinen van de 16de en 17de eeuw. Zij waakten er nauwgezet over de kleuren van deze planten niet te laten verwelken. En zij brachten veel vrucht voort. Zeer veel. Vooral in de vorm van een gigantisch bibliotheek geschriften. Mannen als John Owen, Richard Baxter, Thomas Manton, Richard Sibbes en vele, vele anderen produceerden een eindeloze rij van preken, artikelen en boeken die allen handelden over het geslacht Sola. En zeker niet in de laatste

plaats een man als John Bunyan, die de geur van het bijbelse Evangelie voor altijd heeft verspreid in zijn "Pilgrims Progress" (De Christenreis). Het meest gelezen christelijke boek naast de Schrift. Ontelbaren kwamen tot levend geloof en eeuwig behoud. Onrecht en zonden werden uitgebannen. De invloed op de maatschappij was enorm.

Dat ging niet zonder slag of stoot. Soms moesten deze plantjes zich een weg banen tussen de toch nog overgebleven oude wortels, die alle moeite deden om dit jonge bijbelse leven te verstikken. Het duister kan nu eenmaal het licht niet verdragen. Vele onvermoeibare werkers werden vervolgd, verdronken, verbrand, gevangengezet en verjaagd.

Dus na het moeizame werk van het opruimen van het dodelijke onkruid en het zaaien van het zaad door de Hervormers van 14de tot de 16de eeuw, hebben deze Puriteinen ervoor gezorgd dat dit zaad op vele plaatsen tot grote bloei kwam. De winter was voorbij. Het was zomer geworden.

Gelukkig is het daarbij niet gestopt. Een kenmerk van deze bijbelse planten is de onstuitbare drang zich voort te planten. De 18de en 19de eeuw hebben daarom mannen voortgebracht dit het zaad meenamen naar vergelegen stranden aan de andere kant van onze planeet. De moderne zendingsbeweging was geboren. Mannen als William Carey en David Livingstone zijn hier de meest bekende voorbeelden van. De wereld werd bereikt en tot vandaag bloeien er overal bloemen van deze zelfde soort.

Maar de tegenstander zit niet stil. Als hij ergens een bloem kan uittrekken, zal hij het niet laten. En in de 19de eeuw werd de grote bestrijdingsactie ingezet, met als enige doel deze bijbelse plantensoort weer uit te roeien. Niet meer met de middelen van de Inquisitie uit de vorige eeuwen, maar nu veel meer door zich te mengen onder de gezonde planten. Vrijzinnigheid en liberale theologie met haar ontkenning van de Schriften probeerden zich onopvallend in deze tuin tussen de gezonde planten te wortelen. Enkelingen hadden dit gevaar gezien. C.H. Spurgeon schrijft met een profetische pen zijn "*Down Grade Controversy*". Hij voorziet het verwoestende gevaar van dit opnieuw buitenbijbels gedachtengoed. Bovendien ontstaan er in de tweede helft van de 19de eeuw "christelijke" bewegingen die hun wortels hebben in de psychologie en de metafysische sekten van die tijd. Langzaam maar zeker lukt het hen om zich ook in deze tuin te nestelen. Met alle gevolgen vandien. Zo werd de bodem rijp gemaakt voor het herleven van groepen die alle opnieuw alle kenmerken hadden van aloude dwalingen, die we vaak al kenden uit de eerste eeuwen na Christus. Kortom, een tijd van grote verwarring. Zowel binnen als buiten de gemeente.

De 20ste eeuw laat ons een tuin zien met vele kleuren. Kleuren die we, volgens de nieuwe oecumenische beweging, allemaal moeten leren waarderen. Maar bijbelse christenen zijn niet zozeer onder de indruk van de kleuren, maar kijken dieper. Zij wijzen op de wortels van de bloemen die vaak dicht naast hun staan te bloeien. Ja, die soms in hun eigen kerk naast hun zitten. Onze tuinen zijn allang niet meer de tuinen waar alleen de Sola-familie bloeit.

De tijd is aangebroken om de spade opnieuw ter hand te nemen, de grond te openen en te tonen om welke wortels het eigenlijk gaat. Want hoe mooi bloemen ook mogen zijn, sommigen zijn giftig. Laat ons daarom deze levensbelangrijke lessen van het verleden niet als irrelevant terzijde leggen, maar ons voordeel ermee doen, opdat het geluid van het bijbelse Evangelie zo lang mogelijk helder kan blijven klinken.

Waar zijn de moedige tuinmannen die deze taak, in navolging van hun broeders uit de vorige eeuwen, op zich durven nemen? Geen professionals, maar gewone mensen die zich terecht grote zorgen maken over Gods tuin. Een oude strijd, een strijd van vandaag en een strijd van de toekomst. Een strijd die zal duren totdat de Here Zelf zijn engelen zal sturen om "het onkruid te verzamelen en te verbranden".